

Sămănătorul

Revistă Literară Săptămînală

Sumarul :

N. IORGA. — Angel Demetriescu.

MARIA CUNȚAN. — Desbrăcați de-a lumii rele (poezie).

ION SCURTU. — Eminescu și tinerimea.

MIHAIL PALEOLOGU. — Sonet.

CONSTANTIN BERARIU. — Făt-frumos în grădina sfintei Vineri
(feerie în 3 tablouri).

ST. O. IOSIF. — Din culmea Vîrfului-cu-dor (poezie).

RED. — Notițe literare :

Dr. Leon sau dr. Leon Cosmovici? — «Luceafărul», de N. I.

O nouă geografie a Ardealului. — Pentru uniți confracți din
presa cotidiană, de Sc.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA :

STRADA REGALĂ No. 6, (Hotel Union)

BUCUREȘTI

Abonamentul 10 lei pe an || Numărul 20 bani

Prin administrația «Sămănătorului» se pot procura următoarele opere din cele mai nouă ale d-lui prof. N. IORGA :

1. STUDII și DOCUMENTE :

Vol. I-II. — Istoria propagandei catolice în România cu documente anexate 5 lei

Vol. III. — Scurtă istorie a Țării Românești până la 1550, cu documente anexate 2 lei

Vol. IV. — Istoria legăturilor dintre principatele române și Ardeal (1601—99) cu docum. anex. 4 lei

Vol. V. — Zapise și scrisori domnești 6 lei

2) Istoria literaturii române din secolul al XVIII
2 volume 20 lei

3) Sate și Preoți din Ardeal, care se poate procura de la Tipografia Göbl cu 2,50

A apărut:

TRADUCERI DIN VERLAINE

de D. ANGHEL și St. O. IOSIF

==== Cu o copertă ilustrată de pictorul I. Al. Steriadi. ====

PREȚUL 2 LEI.

IL. CHENDI

PRELUDIÏ

Articole și cercetări literare:

DOUĂ CATEGORII.— EMINESCU (material nou de studiu). — CREANGĂ ȘI EMINESCU. — SAMSON L. BODNĂRESCU. — TH. ȘERBĂNESCU. — ÎN CHESTIUNEA LIMBEI LITERARE. — MARIA CUNȚANU ȘI MARIA CIOBAN. — IULIŢ C. SĂVESCU. — RADU D. ROSETTI. — GRIMM ÎN ROMÎNEŞTE. — TRADUCĂTORII LUI HEINE. — UN POET DECADENT. — GENIUL DIN CONSTANȚA. — FRUMOASA LORELEY. — POVEŞTILE ÎN VERSURI. — SEMNE BUNE.

Prețul 2 lei 50 b.

DE VINZARE LA TOATE LIBRĂRIILE

A apărut:

VISURI DE NOROC

DE

ZAHARIA BĂRSAN

Biblioteca «SĂMĂNĂTORUL»

Prețul 2 Lei.

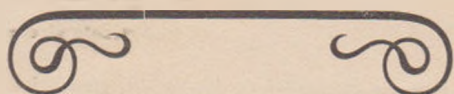
Volumele I și II

DIN

ANUL I (1902)

Se găsesc de vânzare la toate
librăriile.

PREȚUL 10 LEI

VASILE POP

DIN OGNA VIEȚII

— SCHIȚE —

Prețul 1 Leu

De vânzare la toate librăriile

POEZII

DE

MARIA CUNȚAN

1 Leu.

De vânzare la librăria Alcalay.

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMÎNLĂ

Redacția și Administrația
BUCUREȘTI
Strada Regală, 6

SUB DIRECȚIA UNUI COMITET

ABONAMENTUL
10 Lei pe an

ANGEL DEMETRIESCU

Acum citeva zile a murit la Carlsbad profesorul Angel Demetriescu.

Celor mai mulți li va rămînea amintirea unui uriaș cu înfățișarea energică și ochii strălucitori de bunătate, unui convorbitor puternic, variat, adînc adese-orî și de cele mai multe orî original; ales în cuvintele ce întrebuița și în felul cum ele i se orînduiau în graiul elocvent. Mulți nu vor uita pe profesorul lor, de la liceu, de la seminariu, de la școala particulară pe care o întemeiase și a condus-o până la urmă: un profesor învățat în destul pentru a nu fi lăudăros, pretențios, trufaș, un profesor în stare să înțeleagă sufletele și destul de bun pentru a încerca aceasta, cu toată serioșitatea și dragostea, față de sufletele nelămurite, șovăitoare încă, ale școlărilor săi; un profesor hotărit, spre care se putea privi numai cu respect: cîndva, în cuvinte mișcate, cineva ca Delavrancea a plătit datoria de recunoștință, caracterisînd pe acest adevărat învățător.

Angel Demetriescu era cunoscut apoi ca un om cu o largă și solidă cultură clasică, un înțelegător de latinește și grecește, cum nu se întîmpină adesea, un degustator fin al vechii literaturî de cumpătare, măsură și înalt meșteșug în formă, un apreciator călduros al unor literaturî moderne pe atît de frumoase și de bogate, pe cît de morale, înălțătoare de suflet, cum sînt literatura englesă și cea germană; un spirit doritor de a ști tot ce se scrie mai de căpetenie în lume, de la volumul de versuri sau de nuvele până la studiile speciale ale marilor învățați; un amator de cărți, care se găsia mindru și mulțămît, ca într'un cerc de vechi prieteni, fără uitare și fără moarte, în biblioteca strînsă cu dragoste timp de treizeci de ani, bucățică, cu bucățică.

Așa fiind, avînd sufletul astfel inzestrat, Angel Demetriescu trebuia să răspundă prin scrise proprii la scrisul altora, care-și strecură

atit de deplin înțelesul în sufletul lui primitor de cunoștinți și frumuseță.

A făcut întiiu trei cărți de școală. Apoi Academia, care începuse din veniturile Zappa a tipări traduceri din clasici, îi dădu sarcina de a tălmăci pe un istoric grec al Romei imperiale, care nu e, fără îndoială, tocmai ușor de înțeles și de prefăcut în altă limbă : pe retorul Dio Cassius. Traducerea lui Angel Demetriescu a apărut în 1878 : e și o adevărată icoană a originalului și o lucrare ce se cetește cu plăcere. Mai e de ținut samă, spre lauda lui Demetriescu, și de numărul mic și caracterul sobru, judicios al notelor lămuritoare ; pe atunci era obiceiul, introdus de d. Hasdeu, de a se uimi lumea cu citații potrivite și nepotrivite, cu reproduceri de texte în multe limbi, și, făcînd altfel, tînărul scriitor dovedia cît de bine se folosise de studiile și cetirile sale în străinătate, unde fusese trimes cu o bursă de filologie. Era pe atunci o îndrăzneală să nu fie cineva luxurios în podoabe scumpe și ieftine !

Cu cît știa, cu firea-i de om de autoritate, cu ușurința-i de a vorbi răspicat și lapidar, cu gustul său literar, Angel Demetriescu ar fi fost un foarte potrivit profesor de filologie sau de istoria antică la Universitate, unde era nevoie, pentru învățatura și educația studenților, de astfel de puteri. Un loc de profesor pentru istoria antică se deschise peste puțin, și pentru a-l ocupa, alergă din străinătate un alt tînăr bursier al Statului român, aducînd ca dovadă a destoiniciei sale științifice un enorm volum, tipărit tot de Academia Romîna, premiat de dînsa : «Dacia înainte de Romani», cea mai voluminoasă operă de erudiție, alcătuită vre-o-dată de un Romîn. Tînărul acesta de-al doilea, cu cartea groasă, se chema Gr. G. Tocilescu. El se mai ocupase cu epoca lui Mihaï Viteazul, cu dreptul, cu istoria dreptului, cu limbile slave și cu antidinasticismul. Supt conducerea supremă a d-lui Hasdeu.

Nu i-a trebuit multă vreme unui om ca Angel Demetriescu pentru ca să vadă adevăratul preț al lucrării din care concurentul său își făcuse pedestalul către faimă și leafă. În Octombrie 1881, apărea în *Romînia Liberă* un foileton despre «Dacia înainte de Romani», intitulat — titlul era nu se poate mai potrivit — : *Știința de contrabandă*, și iscălit cu un pseudonim foarte transparent, care nu ascundea de loc pe Angel Demetriescu. După acest foileton mai urmă unul. Era în ele, într'o formă desăvirșită, turnată după modelele clasice, o strivire complectă¹. Criticul arăta, fără puțința unei replici, că d. To-

1. Același autor indurase în Mart-April al aceleiași an, alta, magistrală, de la d. Hasdeu însuși (în ziarul *Binele public*).

cilescu plagiase și plagiase stingaciū, naiv, grosolan, stricind unde socotia că drege și descoperindu-se cînd credea că se pitește mai bine.

Dar foiletoanele n'au fost urmate. Cu toate că însuși profesorul și sprijinitorul d-lui Tocilescu, d. Hasdeū, primise cartea cu aceleași învinuirī desonorante, în public nu se produse o mișcare care să poată învinge aspectul învățat al operei-piedestal. Pentru «Dacia înna-
inte de Romani», pentru frasele ei împrumutate și citatele ei stră-
mutate, d. Tocilescu ajunsese profesor universitar, apoi membru al
Academiei și director al Museului de Anticități.

Uriașul Demetriescu, desăvirșitul cunoscător al trecutului clasic, omul de gust și stilistul, nu era însă un luptător. El lăsă reputația zgduuită de dinsul să se cîrpească și spoiască în umbră. Dacă nu se făcu, ca d. Hasdeū, bunul prieten și camaradul de luptă al omului pe care-l atacase în onoarea lui, — el nu mai risipi nici un cuvînt de înfruntare. De acum înainte, timp de douăzeci de ani, el tipări discursurile lui Barbu Catargiu, după rugămintea familiei, traduse discursurile lui Macaulay, pentru spiritul larg, variat, pentru forma strălucitoare, bogată în perioade, atît de clasică și atît de modernă a căruia avea un adevărat cult, publică ici și colo studii asupra anticității, fără mare valoare, precum și pagini, acele în adevăr frumoase, despre oameni politici pe cari-i văzuse lucrînd și, mai ales, îi auzise vorbind. Activitatea lui, puțină, se risipi în ziare, în reviste; mai ales, în *Literatură și artă romînă*. Cele din urmă rinduri ale sale sînt o recenzie despre «Cuza-Vodă» al d-lui Xenopol, în «Convorbirile literare» pe Iunie. Ajunsese un elegant eclectic, influențat și de relațiile sale personale; apreciind falș — a văzut doar în d. Take Ionescu frunțașul oratoriei romîne —, scriînd cînd într'un sens, cînd într'altul, și aceasta într'o epocă de prefacere violentă, de luptă invierșunată între curențe de peire și de reînviere.

Dacă s'a ales așa de puțin lucru durabil de la un om atît de capabil și de inteligent, vina e, fără îndoială, și a celor cari au înălțat pe d. Tocilescu la Universitate, Academie și Museu. Dar nu numai al lor. Împrejurările exterioare nu hotăresc toată activitatea unui scriitor, mai ales a unui învățat, și acesta se preocupă foarte puțin de cîți cetesc și întrebunțează acum adevărul, pe care l-a fixat, poate și într'o formă frumoasă, pentru a răspunde unei necesități superioare a sufletului său, pentru a mărturisi. Ceia ce decide nu sînt nici puterile intelectuale, care se pot pierde în lecturi, în convorbiri, în petreceri sau în reverii singuratece și desprețuitoare. Varga de oțel,

puterea neînvinsă e alta : e mărgăritarul moral din adîncul tainic al sufletului, în care luminează sclipirile idealului. Dacă nestimata se află acolo, ce-ți pasă, în largul avînt al aripilor deschise pentru un drum lung cit viața, de cei de jos, de cei din cale, asupra cărora treci, tot mai sus și mai departe...

Și aceasta a lipsit lui Demetriescu, această singură însușire hotărîtoare: avîntul spre o țintă în care să i se incheie viața. O învățătură serioasă stă în aceste puteri de întăia mină, mai mult pierdute decît cheltuite spre binele tuturor.

N. IORGA.

DESBRĂCAȚI DE-A LUMEI RELE

*Desbrăcați de-a lumei rele
Și de-al vieții greu tumult,
Ne 'ntîlnim seara la stele
Să visăm ca mai de mult.*

*Sficios, îmi întinzî mîna,
Tremurînd, — îți dau pe-a mea :
Picură 'ntre plopi fîntîna ;
Uite : a căzut o stea.*

*Două umbre rătăcite
Înlemnit-au între brazi :
Eu, cu mînile 'mpletite,
Tu cu lacrămî pe obraz.*

MARIA CUNȚAN.

EMINESCU ȘI TINERIMEA

Poet de geniu, cugetător profund, dotat c'un neobosit spirit cercetător, suflet devotat cu desăvîrșire neamului său și luptător politic înzestrat c'o energie fenomenală, Eminescu este între scriitorii noștri personalitatea care are cele mai numeroase și cele mai intime legături cu trecutul nostru istoric și cu viața romînească în diferitele ei forme și faze de manifestare. Dacă versurile lui clasice sunt citate adeseori de oamenii noștri învățați, de scriitorii noștri, de bărbații politici chiar, și de tinerime —, cugetările lui risipite prin lucrările politice vor ajunge desigur aceeași soartă meritată în viitor. Pentru a spune acest lucru, nu e nevoie să fii numai decît un profet ; e destul să te fi adîncit în cercetarea manuscriselor și articolelor politice ale poetului.

Omul care ar vroi să găsească în literatura noastră tînără un

echivalent strălucitului Goethe, geniului celui mai uriaș pe care l'a avut vr'odată străvechea literatură germană — ar trebui să se oprească inevitabil la Eminescu. El este pînă astăzi capul cel mai luminat, sufletul cel mai cuprinzător între mindriile vieții noastre literare.

Pasionat de toate problemele de bine cari pot privi în vr'un chip rostul aceluî adevărat neam românesc, pe care a-l cunoaște înseamnă a-l căuta și a-l înțelege deopotrivă în faptele lui de prin veacuri, în evoluția lui actuală și 'n năzuințele și idealurile lui pentru viitor — Eminescu s'a preocupat totdeauna cu o iubire largă și cu o grijă părintească de tinerimea poporului nostru.

Ca student la Universitatea din Viena (1869 — 1871), il vedem muncind fără preget în mijlocul colegilor săi din țară, din Ardeal, din Bucovina. Secretar al societății studențești de acolo, organizatorul de frunte — alături cu d. Slavici — al acelei epice sărbători naționale la mormîntul lui Ștefan cel Mare, el a dat generațiilor noastre tinere din toate timpurile, de azi și din viitor, o pildă minunată, un model desăvîrșit pentru a fi admirat, înțeles și urmat.

Mai tîrziu, cînd dorul lui de muncă harnică pentru neamul său il aruncă în mijlocul celei mai ingrater cariere la noi — presa —, il vedem preocupîndu-se de tinerimea noastră cu aceeași statornicie și cu aceeași tragere de inimă.

Ideile lui, de-o sinceritate curată ca izvoarele limpezi ale munților noștri, de-o seriozitate care amintește pe marii dascăli ai deșteptării noastre culturale, de o severitate care nu cunoaște îndurare acolo unde sînt în primejdie interesele cele mai scumpe ale unui neam —, sînt vrednice a fi cunoscute astăzi și totdeauna. Cetindu-le cu luare aminte și cu evlavie, tinerimea noastră va vedea zorindu-i adevăruri regeneratoare, iar cei mai în vîrstă vor găsi în ele forma desăvîrșită a unor gînduri care — dacă ei sînt părinți de bine ai tinerimii — le-au muncit sufletele adeseori.

În «Curierul de Iassi» (1877, No. 4, p. 3, c. 4-5), Eminescu semnează cu inițialele sale un articol foarte instructiv, făcînd o critică pe cît de severă, pe atît de justă uneia din manifestările vieții studenților noștri, — societăților studențești. Tratînd despre «Clubul Studenților din Iași» și, în genere, despre societățile academice din România, el constată cu durere că ele nu dau nici o importanță adevăratei și, în timpuri normale, singurei lor meniri serioase: preocupărilor științifice. El arată cu dovezi, citînd diferite prelegeri ținute în «Clubul Studenților», — că aceștia nu se interesează de cestiunile speciale, din domeniul stu-

diului lor, ci numai de acele cestiuni vagi, generale, cari nu cer muncă, — ci vorbe. Osîndind cu hotărîre acest rău, poetul încearcă să îndrumeze tinerimea universitară pe calea cea dreaptă a studiilor speciale, scrise pe urma unor cercetări stăruitoare și-a unei informații temeinice; în acest scop, el recomandă studenților o serie de cestiuni de filologie, de istorie a dreptului român (nu *roman*, cum se tot face în zecile și sutele de tese, multe copiate una după alta, și toate după alții, ale Facultăților noastre de Drept), de științe naturale — foarte inteligent alese, în scopul unei reale *educații științifice*.

Într'un alt articol din «C. d. I.» (1877, No. 59, p. 3, c. 4—5)¹, prețios și acesta, vedem pe poet preocupîndu-se de *educația morală* a studențimii — o problemă și mai importantă (mai ales la noi) în viața tinerimii. Însuși substratul articolului (întitulat «Probleme pedagogice») este interesant și caracteristic: vorba e de purtarea obraznică a unui student-copist la tribunal față cu superiorii săi. Considerațiile generale din introducere cuprind idei atît de sănătoase și adevăruri atît de bine prinse din haosul vieții noastre sociale, încît credem a le reproduce cu folos aici:

«Am spus într'un rînd — scrie poetul — că ceea ce ne inspiră durerea cea mai mare și o adevărată teamă de viitorul acestei țeri, nu sunt pe atît oamenii generației actuale, pe cit tinerii noștri, cari vor stăpîni în viitor soarta nației lor. Lucrarea continuă a *instituțiilor prea liberale* aū consistat la spiritele tinere în *dărîmarea oricăreia autorități dumnezeiești și omenești, într'o încredere oarbă în propria persoană neînsemnată, în nerespectarea oricăruia superior*. Ușurința cu care tinerii la noi discută oameni și lucruri, espresiile de cari se servesc, suficiența și lipsa de naivitate e un semn că avem a face cu *oameni îmbătrîniți înaintea de vreme*, cărora le-ai putea prezice de pe acuma *lipsă de statornicie și impotență morală*. Aceasta-î pedeapsa ce ne-o dă Dumnezeu, pentru c'am făcut din școli numai unelte, în care se îngrămădește învățarea unei mulțimi de cunoștinți, *fără să fi îngrijit de loc pentru creșterea inimii și caracterului, căci nici odată tăria unui popor n'a stat în instrucție și numai în instrucție, ci totdeauna în creștere*. O cunoștință, mai ales în școalele secundare, care nu are rol educativ, e o cunoștință steapă și nefolositoare.»

Cine vede cu ochi limpezi rezultatele, pe care le dă la noi învățămîntul public și particular, din vremea lui Eminescu și până'n ziua

¹ Nu-î iscălit de Eminescu, dar stilul individual și ideile proprii lui, precum și faptul hotărîtor că el redacta singur partea neoficială a ziarului, — dovedesc în deajuns paternitatea lui.

de azi; cine-și dă seama de abisul par'că tot mai adînc săpat prin școalele noastre între instrucție și educație, — acela va înțelege fără îndoială, nu aceste adevăruri numai, ci această *profeție* a marelui poet și cugetător.

Ar fi, de sigur, o foarte interesantă statistică aceia care ar cerceta — de-ar fi cu putință — cataloagele de la 1877—1903 ale dife-ritelor noastre școale, pentru a dovedi negru pe alb, dacă partea cea mai mare a sutelor de mii de elevi de atunci, bărbați cu funcțiuni și cu situații sociale astăzi, au devenit într'adevăr alt ceva decît indivizi caracterizați prin «lipsă de statornicie» și prin «impotență morală»; decî «oamenii îmbătrîniți înainte de vreme» !...

ION SCURTU.

SONET

V. A.

De mult mă urmărește, mă frămîntă
Privirea-î, de mister întunecată,
Și-n visul meu, frumoasă mi s'arată
Și mîndră — chip de-o trăitoare sfîntă.

..E glasul ei — o voce neuitată.
Ascult: încet, tremurător s'avîntă,
Și-mi pare-a fi o umbră care cîntă :
Sînt amintiri de-o lume fermecată.

În mantă neagră trupul și-l mlădie
Și, dulce, mîna peste frunte-o poartă
Să-și mîngîie șuvița castanie.

Mî-e dor... Și sufletul vrăjit îmi este.
În liniștea senină, ca-n poveste,
Văd fericirea, cum surîde, moartă.

MIHAIL PALEOLOGU.

FĂT-FRUMOS ÎN GRADINA SFINTEI VINERI

— FEERIE ÎN 3 TABLOURI —
(Urmare).

TABLOUL III

SF. VINERE :

(sculindu-se și luind năframa)

O, cit de drag al florilor popor
Mi-a hărăzit prin tine un odor,
Și rar, și scump, și plin de măiestrie,
Spre cinste lui, spre încântare mie.
Dulceața florii e ș'a mea dulceață,
Mirezma ei îmi dă și mie viață,
Prin înflorirea ei și eu trăesc
În raza nimbului nepămîntesc.
Tu, Ruja mea, a florilor regină,
La pieptul meu, la inima mea vină :
Ca la o soră brațul meu întind,
Pe tine, dragă, ca să te cuprind.

(O cuprinde și o sărută.)

Toți :

Mărire ție, sfântă dătătoare
De viață : firii îmbracate 'n floare !

SF. VINERE :

(Cătră Ruja, confidențial :)

Aici rămii, aproape, lingă mine,
Căci dor îmi e, ca să măi torc cu tine
Din caerul de întimplări, ce am.
Dar măi ales pe-un oaspe din un neam
Necunoscut ți-aș arăta, să-l vezi,
De-a lui făptură să te minunezi.
Frumosu-i păr de aur are fire,
Ce se întrec în mîndră strălucire,
Și ochii lui lucesc așa nespuși
Ca doi luceferi în orbite puși.
Mișcarea, vorba, toate într'ales
Atrag mereu cu farmec ne'nțeleș —
Ființa 'ntreagă pare poleită
De o mândreță nerepovestită.
Să ți'l arăt !

(privind în jur.)

Dar unde este oare
De nu'l văd primprejur?

(meditind)

El în veghiare
A petrecut, se pare, noaptea 'ntreagă
Și somnul trudei trupul încă-î leagă.

(cătră cei adunați)

Nu's crainicii veniți? Aș vrea să știu
Isprava nopții.

(doi crainici vin)

Voi, veniți tirziu,
V'ați moleșit în slujba voastră, pare,
Cînd vă aștept cu-atîta nerăbdare.

(privindu-î)

Ei staî ca muți și capul li-e plecat!

(cătră crainici)

Vestiți odată : ce s'a întimplat?

(în parte)

Simțiri ciudate inima'mî înfrică,
Ca nu cumva, ce n'aș dori, să-mî zică.

UN CRAINIC :

Făcînd îndătinatul meu ocol
Văzut-am iar de fructe pârul gol
Și nime'n jur : nici Urs, nici Făt-frumos.

SF. VINERE :

O, vestitor de rău! Nenorocos
E graiul tău! Și Făt-frumos, și el
E paznic rău, cu ceîlalți de un fel?
Și el a adormit, cum doarme sclavul
Cînd nu-î stăpîn să-î scuture naravul,
El a uitat de pază și de zmei
Ș'acum el e fugar de ochii mei,
Nu ca viteazul mindru și puternic,
Ci ca un plod de slujitor nemernic. —
O, cit de altfel firea i-o crezuî!

ALT CRAINIC :

Stăpînă! 'n jur de pâr văzuî
Pămîntul tot de grele tălpi turtit,
Pe-alocuri chiar ca'n brazdă răscolit :
Vădite semne-a luptei încordate,
Ce s'a încăerat.

SF. VINERE :

Ce spuî, se poate ?

El, totuș, n'a dormit. Cu ochiul treaz
A stat și s'a luptat ca un viteaz,
Pe 'ntunecoșii demoni să-î alunge.

(privind în jur)

Aș vrea să'l văd ! Privirea nu'l ajunge
Ca să'l întîmpine cu bucurie.

(cu teamă)

Învins e poate, dus e în robie ?

(cătră cei adunați)

Nu-î Ursul meu, să-mî dee veste iute
De Făt-frumos ? Tu, crainice, mai du-te,
Aleargă, cată, adă-mî știri curind !

(pune mîna la inimă)

Simțirea toată-mî pare tremurînd
Ca de fiori. O ne'nțeleasă teamă
A zilei voioșie mî-o distramă,
De inimă mă stringe : unde-î oare
Ființa lui așa strălucitoare ?

(se așează pe tron cu capul lăsat în mina sprijinită)

(Șopotul florilor)

O FLOARE :

Stăpina stă în gînduri abătută.

ALTĂ FLOARE :

Privirea-î tristă, buza-î este mută.

O FLOARE :

Învins, robit să fie Făt-frumos ?

SF. VINERE :

(ca în remușcări)

Eû l-am strivit, la zmei l-am dat prinos !
S'aû repezit sălbatici ca și fiare,
L-aû încleștat în groaznicele ghiare,
Și ast-fel l-aû robit. O, ce-am făcut !
Dar el voia, ca să-l ajut să treacă
Pe-al zmeilor tărîm, isprăvi să facă.
Nu s'a lăsat oprit. Să văd am vrut,
De-î pot încrede drumul. E pierdut !

(Rămîne tristă. Un roi de albine sosește din dreapta.)

O ALBINĂ :

Mărire ție, sfîntă, veste bună !
Aproape-î Făt-frumos și incunună
Izbîndă mândră fapta-î vitejească !

GLASURI (din depărtare):

Viteazul Făt-frumos trăiască!

SF. VINERE (repede sculată):

El nu-î învins, nu-î dus robiei pradă?
Mai spune-ți vestea, mintea mea s'o creadă!

(coboară cite-va scări)

URSUL (venind din dreapta)

De-acum scutită-î pacea din grădina
De-a zmeilor urgie! Să mai vină
Ei nu vor cuteza, căci Făt-frumos
Cu brațul său pe veci de-aici i-a scos.

(Sf. Vinere voioasă pogoară până pe ultima scară.)

SF. VINERE:

Și tu o spui? Să fie respălătită
A gurei tale veste fericită.
Pedeapsa ți-o ridic! precum erai
Refă-te ear în chip de făt de crai!

(Ursul voios pleacă)

Ear voi, albine, ori cînd o doriți
Cu mierea florii să vă îndulciți!

GLASURI (de după culise):

Slăvit să fii, viteazule faimos!

TOȚI:

(întîmpinînd sosirea lui Făt-frumos)

Slăvit să fii, prea mîndre Făt-frumos!

(Făt-frumos vine din dreapta însoțit de doi pajî, cari duc perele)

SF. VINERE:

O, vină Făt-frumos! Înaintează
Încununat de-a fapte tale rază,
Ce, prevestindu-ți calea, vii străluc
Și dulce bucurie 'n inimă duce.

FĂT-FRUMOS:

Prea mindră e a ta întîmpinare,
Cînd fapta mea o umbră numai are
Din cît pornit-am să mă isprăvesc.

(face un semn pajilor, ca să ducă perele sf-tei Vineri)

Aceste pere auriu lucesc,
Aprinse 'n focul dorului fierbinte,
Să le închin ființei tale sfinte.

SF. VINERE :

Prea-scurt imi este darul ! El arată
 Tăria ta, izbînda minunată
 Ce-a răsărit din lupta ta cu zmeii.
 Cercetătoare caut urma cheii
 Cu care să desleg ascunsă taină
 Ce te îmbracă 'n falnica ta haină
 A unei străluciri, ce 'n raze crește
 Și toată firea ți-o ademenește.
 O, Făt-frumos ! Apropie-te, vină
 Să-ți văd afund a ochilor lumină,
 Să'mi îndrăgesc de ea a mea simțire
 Ce, cînd te văd, se împle de uimire.

FĂT-FRUMOS

(pășind pînă lingă estradă)

De bunătatea ta dumnezeiască
 Cuvintele'ți vestesc — să fericască
 Simțirea mea cu înflorirea lor.

(se închină)

Eu le primesc adinc mulțămitor.

SF. VINERE :

Mă tot gîndesc — cînd pari a fi din oameni
 Și'n fire totuș zeilor te-asameni —
 L'a ta ființă 'n taină coperită.
 O vorbă 'n lume este răspîdită,
 Că 'n frunte-î scrisă soartea și menirea :
 În fruntea ta să'mi adîncesc privirea !

(pune mîna pe fruntea lui Făt-frumos și-î dă părul de pe frunte)

Atît de netedă-î și e senină,
 De-o negrăită frumusețe plină !
 Prin albul ei nu trece nici o dungă
 De-un nenoroc, ce-ar fi să te ajungă.

(privind cu încordare)

O, să mai cat ! Încoardă-te, privire,
 Să-mi dai curînd dorita deslușire !
 Ce văd ? Un semn, o rază, altă rază :
 O stea întregă 'n frunte 'ți scînteiază !
 O, Făt-frumos, tu ești un făt de zeu
 Venit pe negîndite 'n rațul meu.

(arătînd cu mîna în jur)

Privește 'n jur sălașul de 'nflorire !
 El stă serbătorînd a ta venire
 Și toate florile ți se închină.
 O, vină Făt-frumos, la tronu-mi vină,

Ca un stăpin alături mi te-așază.
Și, răspindind a stelei tale rază,
Să dai grădiniî dulcea-ți strălucire.

TOȚI :

Mărire ție, Făt-frumos, mărire !

SF. VINERE :

De-acum rămii la mine !

FĂT-FRUMOS :

E destin

Mereu pribeagă calea să mi-o țin.

SF. VINERE :

Tu vrei să plecî, tu, care ni-ai fost scutul ?
N'auzi in jur tresăltător salutul
Poporului de flori, ce te iubește ?

FĂT-FRUMOS :

E drăgostos aici popasul, sfintă,
În suflet însă dorul mă frămintă.
Un chip frumos și sufletului drag
La sine chiamă pasul meu pribeag :
La zmei în țară roabă e Ileana
Și vreau s'o mintui. Fața ei, sermana,
Albită e de chin și ochiu-i stins
De-atita suferință și de plins.
O, nu-mi opri pornitul pas din cale
Ci dă-mi în drum un semn al milei tale.

SF. VINERE (îndurerată) :

El totuș pleacă ! Nu vrea să mai stee,
Și prea curînd un vis frumos se 'nchee.

FĂT-FRUMOS :

Ființa ta va fi gîndirii mele
Ca o podoabă scumpă. Floricele
În drumuri răsărind de voiu zări,
Iubite semne dela tine-or fi.

SF. VINERE :

Menirii tale nu te mai rețin.
Din nou pornească-ți pasul peregrin,
Și'n semn prieteniei și ca scut
Năframa asta-ți dau. Întreșesut
Îi este farmec mare : așzată
Pe rană, ea tămădue îndată,
Și cui o poartă, dacă-i e amică,
De zece ori puterile-i ridică.

Dușmană cui îi este, ea-i grozavă :
 Îi zvîntură puterea ca o pleavă,
 Îi pune'n răni otravă arzătoare,
 Încît în zvîrcoliri de chinuri moare.
 Ea-ți fie razim, talisman și scut,
 Să nu o pierzi, căci altfel ești pierdut !

FĂT-FRUMOS :

O, dămi'l, darul !

(îa naframa)

Talisman subțire

Urzit din tainic-fermecate fire,

(ține sus mîna cu naframa)

Minunea ta îmi furnică prin vine :

Un uriaș mă simt !

(Ascunde naframa și se închină Sfintei Vineri, care, în timpul cît Făt-frumos a vorbit, a urcat scările până lingă tron.)

SF. VINERE :

(salutînd pe Făt-frumos, cu părere de rău.)

Te du cu bine !

(Sosește fătul de crai cu ghioaga lui Făt-frumos și se postează lângă acesta)

FĂT-FRUMOS :

Mărire ție, sfîntă, și să ai

Eternă pace'n fericitul rai !

TOȚI (salutându'l la plecare)

Cale cu noroc ! Cale cu noroc !

(Făt-frumos luînd ghioaga, însoțit de fătul de crai și de albine, ese la dreapta. Sf. Vinere privește cu înduioșare în direcția, în care a plecat Făt-frumos. Pe cînd florile tot salută, sf. Vinere, însoțită de zine, coboară cite-va scări, apoi iar se oprește privind și sprijinindu-se de umărul Rujei. Se întunecă.)

SF. VINERE :

De urma lui privirea mea se leagă,

Duioasă petrecînd ființa-i dragă.

Ca raza zilei, ce în umbră piere,

Încet-încet se pierde din vedere.

Cu el s'a dus căldura și lumina :

Săracă mi-a remas în jur grădina !

(Se mai întunecă. Florile se grupează mai în fața scenei, Sf. Vinere a mai coborît vre-o două scări.)

Aș vrea să'l văd din nou resăritor,

Maî mindru încă, maî strălucitor !

(Ca în adormire pleacă fruntea pe umărul Rujei. S'a întunecat deplin.)

Sfîrșit.

CONSTANTIN BERARIU.

DIN CULMEA VÎRFULUI-CU-DOR...

Din culmea Vîrfului-cu-dor
Mă uit în zări senine
Și iar m'apucă aprig dor,
Odorul meu, de tine.

Depart, peste munți și văi
E casa ta cea mică —
Sînt duși în sat părinții tăi
Și 'n prag stai singurică...

Că nu-s un vultur... să mă salt
Din plaiurile-aceste,
Și ca un fulger din înalt
Să cad fără de veste.

Și să te iau cu mine, sus,
Și să te duc la mine,
Depart unde lacrimi nu-s,
In zări în veci senine.

ST. O. IOSIF.

NOTIȚE LITERARE

Dr. Leon sau dr. Leon Cozmovici?

În ultimul număr al *Revistei idealiste* se vorbește cu multă căldură despre un memoriu, în adevăr important, apărut în Analele Academiei Romine: *Istoria naturală medicală a poporului român*, o carte de folk-lore de prima ordine.

Și eu am văzut broșura. Însă observ o nepotrivire între *Anale* și *Revista idealistă*: *Analele* zic că autorul ar fi dr. N. Leon, iar *Revista* pomenește hojma tot de dr. Leon Cozmovici, pe care-l acopere de laude.

Ce e deci cu dr. Leon Cozmovici și *Istoria naturală medicală a poporului român*? E «dr. Leon Cozmovici» un pseudonim al d-rului N. Leon? Reprezintă dr. Leon Cozmovici... «idealul» d-lui dr. N. Leon? Scriind unuia poți să pui

adresa celui alt? Poate merge d. Leon Cozmovici ca să încaseze la librărie suma ce rezultă din vânzarea cărților d-lui Leon?

Studentii de la d. Leon Cozmovici pot să nu vie la curs, dacă au fost la dr. Leon? Plătesc amândoi o singură contribuție? Sau în «Anale» se comit greșeli de nume la autor pe care le rectifică apoi, cu toată descreșia, *Revista idealistă*?

În numele d-rului N. Leon, în numele d-rului Leon Cozmovici, în numele publicului, care se găsește în relații cu totul deosebite față de aceste două persoane, atît de monstruos cusute împreună de un buletin biografic pervers, cum stă chestia? Bibliograful d-lor M. G. Holban și Nicolae Vaschide e rugat să dea o lămurire ce se așteaptă cu nerăbdare de cetitorii, nesfîrșiți la număr, ai «Revistei idealiste».

* * *

Ultimul nr. pe August al revistei «*Lucașărul*», eleganta publicație a studenților romîni din Pesta, cuprinde o frumoasă poezie iscălită Nic. Otavă, o foarte bună traducere, de d. Octavian Goga, din «Tragedia omului», a lui Madach, povești, etc. Supt toată rezerva, ce e dreptul, se tipărește însă și un articol al unui domn «U. T. Mihaiu», care pretinde a lovi în direcția rominească ce se dă de un timp literaturii noastre mai nouă. În viața mea, n'am văzut, nu la un tînăr de dincolo, dar la un gazetar semit de dincoace, atîta furie zadarnică și atîta neînțelegere absolută, față de curentul despre justificarea și folosul căruia n'am, la o vîrstă ceva mai matură și după o cugetare ceva mai îndelungată decît a d-lui U. T., nici cea mai mică îndoială. Și în locul unei cinstite literaturi trăgîndu-și viața din adîncimile hrănitoare ale solului național, știți ce vrea zisul U. T.: o literatură dialectală, fără trecut, care să fie și cosmopolită, și realistă, și să nu se inspire de la țeran, ci de la «burghezimea modernă, în care au străbătut ideile progresului ș'a culturii apusene»! Pot oare cine știe ce năcazuri personale să ducă pe un tînăr la asemenea rătăcirii vrednice de a fi arse cu fierul roș care însănoșează!

N. I.

* * *

O nouă geografie a Ardealului. — Într'un jurnal oare-care din Capitală, găsim următoarea probă despre ivirea în știință a unei noi geografii a Ardealului.

«Baia-mare, în *partea despre Mureș a Transilvaniei*», unde «rominul a început să slăbească, ungurii fiind în masă compactă, iar rominii răsleți și puținii». Un premiu de cite-va mii de lei pentru această minunată geografie n'ar strica: autorul ar putea călători încaltea prin Ardeal, ca să caute... o vecie întregă... Baia-mare «în partea despre Mureș», pe unde... «rominul (gazetar) a început s'o slăbească (cu geografia)». Avis Societății geografice!

* * *

Pentru unii confrăți din presa cotidiană. — Am constatat de repețite ori, că mai multe din gazetele noastre politice ne arată o prietenie deosebită, aplicînd cu o simpatie foarte constantă foarfecele și guma — modestelor pagini ale revistei noastre. N'avem cuvînt să nu ne bucurăm și să nu fim mulțumitori colegilor din presă pentru aceste dovezi, foarte numeroase, de prietenia ce ne-o poartă cu credință. Regretăm numai un lucru: nu suntem pomeniți nici odată, cînd se reproduc bucăți din revista noastră, parcă ea nici nu ar avea nume. La ce această prietenie *clandestină*, cînd mărturisirea ei francă n'ar fi — credem — spre necinstea nici uneia din părți, ci ar fi cu totul conformă obligațiunilor firești, impuse de onestitatea literară?! -- Sc.